

Декілька обертів навколо власної долі

Дмитро Богомазов — режисер молодії хвилі. Всі його вистави йдуть на сцені... Київського театру драми і комедії. Театрали добре знають їх — «Чарівниця», «Дванадцята ніч», «Трохи вина... або 70 обертів», «Ошукана», «Філоктет-концерт». Вистави різні за темою, сценічним вирішенням, та об'єднані вони одним філософським питанням — що таке людська сутність, як вдосконалити власний внутрішній світ, де знайти ту, вічно невловиму, гармонію.

Наша розмова повелася не конкретно про вистави, зроблені Дмитром, а скоріше про те таємниче джерело, в якому срібляться краплі натхнення, і що власне для нього криється за поняттям «творчість».

— Дмитре, колись в якомусь інтерв'ю ти сказав, що до 20 років взагалі не знав, що таке театр. Що ж тоді стало поштовхом для того, щоб присвятити себе театрові і зайнятися такою непростою справою — режисурою?

— Не думаю, щоб бажання займатися режисурою у будь-кого з дитинства виникало б чітко, свідомо — ось я хочу займатися цією складною професією. Для мене це був пошук скоріше за все якогось адекватного для себе існування. Раніше я потикався у різні професії, шукав, не міг визначити чіткого призначення своїх зусиль. Поки знайдеш те русло, яким захочеш плисти, багато часу проходить. Має значення певний ланцюг випадковостей.

— Чи можна це розцінити як зізнання, що режисером ти став випадково?

— Ні. Але я хочу сказати, щоб людині вибрати те поле діяльності, яке буде більш-менш саме його, треба бути уважним до себе. Якесь імпульси, бажання, що виникають як реакція на щось, треба намагатися відчувати дуже точно. Я не стверджую, що призначення немає. Напевно, є, раз я цим займаюся і довгий вже час, і воно мені подобається. Найважливішою для мене була зустріч з Едуардом Митницьким. Він став моїм учителем, і це визначило мій подальший шлях у театрі. Я вдячний долі, що така зустріч у моєму житті сталася.

— А як ти відчуваєш свою природу, ти більше руйнівник чи творець?

— Ці дві іпостасі одночасно існують і в рівній кількості. Скільки творення, стільки ж руйнування. Ця пропорція повинна бути дуже точною, тому що інакше тебе перекосить, і можна стати лише творцем, і з тебе вийде такий собі консерватор чи тільки руйнівник. Тоді все будеш перетворювати на порошок, і від тебе всі будуть тікати.

— А ти відчуваєш в собі можливість визначити цю пропорцію, намітити ту грань?

— Безперечно. У цьому, власне, і є сутність моєї професії. Мені вона здається містичною, інфернальною, як загалом і будь-яка мистецька професія.

— Який театр живе у твоїй уяві? Чого ти прагнеш і що хочеш побудувати своїм мистецтвом?

— Про театр у своїй уяві — не знаю і знати не хочу. Одне відчуваю, він повинен бути чудовим, але ж це ні про що не говорить. Є загальна установка: театр повинен будуватися на прекрасних текстах, ніяких посередніх текстів в роботу братися не повинно. Треба, щоб були чудові артисти, чудовий художник, чудове місто... Все чудове... Та найголовніше, театр повинен бути живим, як явище життя.

— А що для тебе прекрасний текст — це обов'язково класика, перевірена віками, чи сучасні тексти теж у полі твоєї уваги?

— Не обов'язково класика, може бути і сучасний текст. Але єдина умова — він сам по собі вже повинен бути твором мистецтва із закладеною енергією, яку можна вилучити з нього і потім вже щось робити із цією енергією: чи підірвати, чи побудувати.

— А як ти вибираєш п'єсу? Що в ній повинно бути, щоб ти звернув на неї увагу, у чому той імпульс, що викликає резонанс зацікавленості?

— Сама п'єса. Я ніколи не кажу собі, що хочу поставити на тему «чоловік і жінка» і починаю шукати. Я просто читаю, читаю... А потім раптом відбувається в мені такий відгук. Я і не намагаюся відразу його структурувати, давати чіткі визначення. Я просто слухаю себе, відчуваю і переконуюсь у вірності свого передчуття.

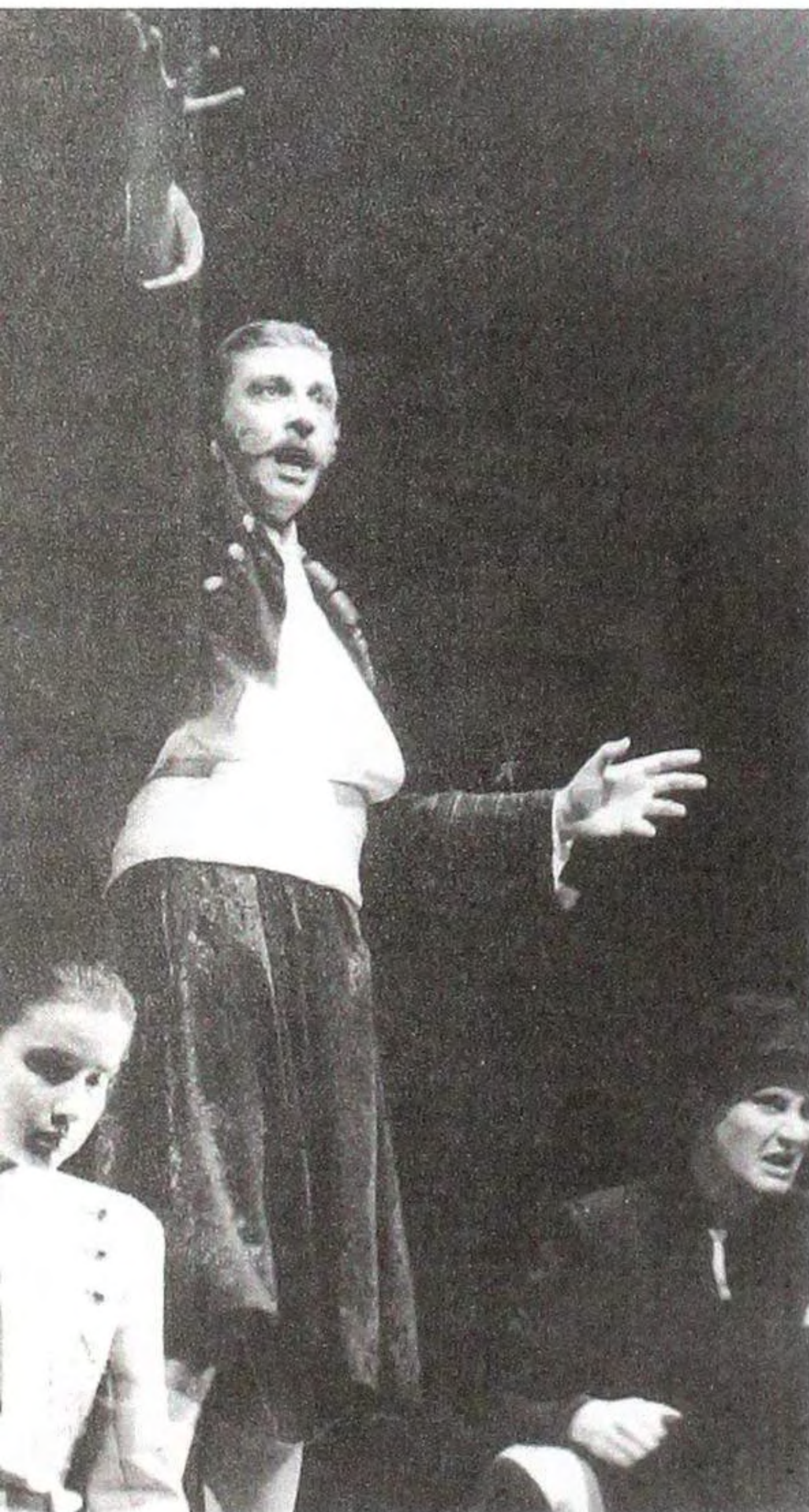
Стаття ілюстрована сценами з вистав Дмитра Богомазова, поставлених у Київському театрі драми і комедії на Лівому березі.

■ «Чарівниця» І.Карпенка-Карого.
Софія — Ірина Мазур.
Фото О.Друганова.

■ Віталій Лінецький
у виставі
«Трохи вина... або 70 обертів»
Л.Піранделло.
Фото О.Друганова.

■ «Що завгодно,
або Дванадцята ніч» В.Шекспіра.
Віола — Дарина Лобода,
Орсіно — Дмитро Лук'янов,
Блазень — Віталій Лінецький.
Фото І.Соловей.

■ «Обманута» Т.Манна.
Розалі — Ада Роговцева,
Анна — Світлана Орліченко.
Фото О.Друганова.

— Як би ти визначив головну тему своєї творчості? Хоча всі твої вистави різні, та є щось спільне, що їх об'єднує. Що таке режисерський стиль Дмитра Богомазова?

— Не хочеться виглядати банальним, та відповісти на це запитання конкретно непросто. Якщо я скажу, що головна тема — власне театр, власне мистецтво, я ніби нічого і не скажу. Театральне мистецтво — це частка життя, тоді, напевно, основна тема — це життя. Але ж життя ніби охоплюється смертю, чимось потойбічним, божественним. Тоді продовжую — це божественне. А божественне — велика таїна, і незрозуміло, як можна його досліджувати... Та все ж таки, напевно, головне — це власна душа, дослідження її проявів і її виховання. Якби я думав про кар'єру, я б вигадував теми, які тепер у соціумі актуальні, і належним чином втілював би це на сцені. Та мене така логіка речей не цікавить, я так не вмію і не хочу.

— З цього можна зробити висновок, що свої роботи врешті-решт ти робиш тільки для себе?

— Ні-ні, ні в якому разі. Театр тим і сильний, що рятує від такої спрямованості тільки на себе. Я не можу «писати в стіл»

або «малювати для шухляди», я повинен робити виставу для людей, і саме глядачем перевіряється вистава. Буває так, що неправильно вгадаєш, у чомусь помилишся — і тоді не виходить. Ну що ж... Цікаво, коли відчуваєш, що вистава відбулася, не треба навіть аншлагу, все зрозуміло, я завжди відчуваю, та і глядач це відчуває.

— Який твій принцип роботи з актором?

— Спілкування з актором — процес дуже непростий. Я сприймаю актора як певне явище природи, він — створіння дуже складне, страшенно цікаве і загадкове. Основна його таємниця — вплив на глядацький зал. Як це відбувається? Він ніби провідник між світом ідеальних образів і реальним життям. В роботі з актором для мене існує два процеси, що, на перший погляд, взаємовиключають один одного. Перший — зрозуміти внутрішню конструкцію п'єси, і другий — створити умови для реалізації таємної, медіумної природи актора.

— Що для тебе натхнення? Ти його можеш «видобути» із себе, чи це щось таке незбагненне, що виникає незрозуміло як і з чого?

— Натхнення не можна пояснити, його можна описати як певний стан. Я б визначив, що це передчуття цілого, коли ти відчуваєш, що ти на порозі створення. У мене буває так, коли щось читаю і приходить розуміння, як це можна зробити, азарт якийсь виникає, тобто вже є відчуття несподіванки, за якою обов'язково буде момент повноти життя. Коли мені сумно чи нічого не хочеться робити, я не відчуваю життя, я відчуваю лише свій настрій. А ось коли відчуваєш життя навколо себе, коли відкритий світові, — це і є натхнення, це той радісний стан, коли знаєш, що живеш для того, щоб щось творити.

— Яку свою сьогоднішню виставу ти вважаєш найвдалішою?

— Кожна вистава — це певний момент творчості і життя, і коли працюєш над виставою, здається, що саме вона найкраща і найвдаліша. А коли зробиш, то починаєш думати про нову роботу, і вона вже «найвдаліша». Тобто, мені важливий процес. Найвдалішою виставою буде остання вистава у житті.

— Можна сказати, що коли роботу над виставою закінчено, ти виключаєш її із свідомості?

— Насамперед це залежить від самої вистави, від того, як я її зробив, чи має вона можливість розвиватися далі як живий організм. Структура, закладена у виставу, теж змінюється з часом, і я змінююсь, і мені дуже цікаво спостерігати ці зміни і у виставі, і у собі. Буває так, що я йду далі, випереджаю виставу, але це не страшно, вона повинна жити для акторів, для глядачів, а для режисера може перестати існувати. Режисер повинен рухатися вперед. У цьому моє завдання — відчувати зміни часу і адаптувати до них свою творчість.

— До яких своїх вистав з часом ти не втрачаєш зацікавленості?

— До вистав «Ошукана» та «Трохи вина...» або 70 обертів». Можливо, тому, що найсвіжіші. Але й «Чарівниця» мені дорога. Це перша вистава — своєрідна путівка у творче життя, перше духовне дитя. І неважливо, що вона зараз рідко йде, я все пам'ятаю, от закрию очі — і бачу всю виставу. Взагалі, всі мої постановки — грані чогось одного, великого, цілого. Я так умовно розподіляю їх на пари: «Ошукана» та «Дванадцята ніч», «Чарівниця» та «Трохи вина...». У цих парах вони ніби протилежні відображення єдиного відчуття.

— Як би ти визначив, про що вистава «Трохи вина...»?

— Я ніколи не говорю, про що вистава. Моя справа — з тексту зробити спектакль.

А навпаки, із спектаклю — текст, це вже завдання критиків.
— **Добре, тоді яку мету ти поставив перед акторами, що ти їм сказав, коли зібралися на першу репетицію вистави «Трохи вина...»?**

— Сказав, що перед нами дуже складне завдання: будемо робити прозу Піранделло, одного з найпрекрасніших, але й найскладніших письменників ХХ століття. Е.Митницький запропонував мені поставити виставу на малій сцені, і я вирішив зробити її за прозою Піранделло. Це був певною мірою виклик — і самому собі, і акторам, і театрові. Я наважився на нього, і ми почали працювати. Головна складність була у пошуку шляхів скорочення дистанції між літературою і театром. Цьому була присвячена вся робота. Я дуже люблю працювати над прозою, тому що розмірковуючи, як її можна зробити театром, маєш змогу ще більше збагнути сам театр. Треба докопатися, у чому різниця впливу літератури і театру, як діють закони прози на території сцени і навпаки. Крім того, такі дослідження — це певний акт самопізнання. Це особливо важливо для мене, тому що ставлячи вистави, я весь час навчаюся.

— **Чи задоволений ти творчим результатом вистави «Обманута»?**

— Я не зовсім розумію, що таке бути задоволеним. Творчість приносить мені насолоду від можливості активно проживати власне життя, досягнути не тільки тексти, які я ставлю, а й себе, власні емоції. У цьому сенсі я задоволений роботою в театрі, я не розділяю життя і театр. Якщо ти маєш на увазі безпосередньо успіх вистави, то успіхом я взагалі не живу, це не моя мета. Я живу процесом, рухом. Театр — річ динамічна, він якнайкраще дає відчуття життя. Ним я захоплююсь.

— **І все-таки, яка вистава — найулюбленіша?**

— «Трохи вина...». За весь час, а це майже 3 роки, зіграно понад 50 вистав, я пропустив лише одну. Про цю виставу я можу сказати, що ми ростемо з нею разом, дорослішаємо, змінюємося. Кожного разу ми з акторами розбираємо зігране, з'ясуємо чому не спрацювало те чи інше, шукаємо більш переконливих рішень окремих мізансцен, змін інтонацій, темпоритмів. І все-таки, мені б не хотілося розділяти свої вистави на улюблені й нелюблені. Всі вони — одна велика вистава, довжиною в життя. Просто вистави відображають різні грані мого відчуття цього життєвого творчого процесу. Напевно, ще й тому я люблю працювати з одними і тими ж акторами. Ми ніби продовжуємо наступні акти однієї великої вистави. Тут у мене спрацьовує пристрасть скоріше людська, аніж професійна.

— **Що для тебе кар'єра?**

— Кар'єра — це можливість працювати.

— **Як ти ставишся до поняття «кумир»? Чи є вони у тебе?**

— Це поняття для себе я визначаю скоріше як «авторитет». На різних життєвих етапах вони різні. Це Мольєр, Веласкес. Один період дуже цікавився Бунюелем. Для мене захоплення великими майстрами — це констатація величчя особистості, яка увібрала у себе епоху, змогла її виразити. Я можу це зрозуміти, тому що і сам щось намагаюся робити у творчості і знаю, як це непросто. Схиляюся перед людською величчю творця, який зумів своїм життям, тим, що пережив, віддзеркалити час. Це щасливі одиниці прекрасної людської породи, які тонко відчують буття.

— **А тобі хотілося б бути одним із них?**

— А хотіти бути таким неможливо. Не можна змінювати свою природу і прагнути неможливого. Тобі це передбачено чи непередбачено. І все. Ось у чому таємниця. Досягти цього важко. Якщо почнеш якось раціонально себе відбудовувати, обов'язково відбуватиметься саморуйнування. Ти повинен бути тільки самим собою. Досліджувати себе, життя навколо і відображати це у творчості. І якщо ти вірно і тонко відчуваєш, якщо можеш відобразити загальне, ти і зможеш стати тією «щасливою одиницею». Але призначити себе бути нею неможливо.

— **Все твоє життя, і творче, і людське — пошук гармонії, визначення певного балансу внутрішніх сил, так?**

— Так, визначення себе, пошук себе. А в це поняття багато входить: жінка, яку я люблю, дитина, учитель, мистецтво, місто, люди... І в цьому всьому я шукаю себе. Головне, щоб усе йшло від любові, у загальному розумінні цього слова. Щоб була відкритість прийняття життя, всіх його проявів. Кожна людина сама визначає свій шлях. Для мене найважливіше — зберегти власну індивідуальність.

Кар'єра —
це можливість
працювати...

37